

LIST OTWARTY DO POSŁÓW I SENATORÓW W SPRAWIE WYBORU PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Szanowni Państwo Posłowie i Senatorowie!

Pozwalam sobie przedstawić Państwu pod rozagę możliwość zmiany obecnego sposobu obsady urzędu Prezydenta RP na wybór przez Zgromadzenie Narodowe. Taka zmiana byłaby nawiązaniem do metody, przyjętej przy wyborze pierwszego Prezydenta III Rzeczypospolitej, a także tej, którą stosowano w II Rzeczypospolitej. Przykładu dobrego funkcjonowania takiego systemu dostarczają również współczesne Niemcy.

Prezydent wybrany w wyborach powszechnych ma bardzo silny mandat, ale jest praktycznie nieodwoływalny, a jego działalność nie podlega należytej kontroli. Przeczy to kardynalnym zasadom dobrego zarządzania i grozi konfliktami Prezydenta z Parlamentem i Rządem, szczególnie w warunkach kohabitacji. Przykłady takich konfliktów w ostatnim trzydziestoleciu niestety łatwo wskazać. Zmniejszały one skuteczność funkcjonowania Państwa Polskiego oraz obniżały jego prestiż w oczach obywateli Rzeczypospolitej, a także poza jej granicami.

Wybory powszechne Prezydenta stwarzają tylko iluzję demokracji. Kampania wyborcza to wielka i kosztowna operacja marketingowa, podczas której obywatele są poddawani obróbce propagandowej i zasypywani obietnicami, których spełnienia nie mogą po wyborach w żaden sposób wyegzekwować. Wiele elementów tej kampanii (tzw. konwencje, spotkania z wyborcami którzy w ich trakcie służą tylko jako tło do późniejszych relacji w środkach masowego przekazu, rozmaite „bronkbusy”, „dudobusy” itp.) po prostu ociera się o śmieszność.

Natomiast wybór Prezydenta przez Zgromadzenie Narodowe, choć wydaje się mniej demokratyczny, w istocie wzmacnia demokrację. Prezydent, będący jednoosobowym organem władzy, zostaje w ten sposób podporządkowany parlamentowi czyli organowi kolegialnemu, co zawsze sprzyja demokracji (z tej właśnie przyczyny powstały parlamenty). Ponadto wybór Prezydenta przez Zgromadzenie Narodowe zapewnia harmonijną współpracę najważniejszych organów Państwa, bowiem w takim systemie parlament może w dowolnym czasie odwołać Prezydenta i powołać do pełnienia tej funkcji inną osobę. W takim systemie obywatel ma wpływ na działalność Prezydenta wprawdzie tylko pośrednio – za pośrednictwem swojego posła i senatora – ale za to w czasie trwania całej kadencji. W warunkach prawidłowej ordynacji wyborczej do parlamentu daje to obywatelowi właściwą miarę udziału w sprawowaniu władzy w państwie.

Proponowana zmiana sprzyjałaby przybliżeniu polskiego ustroju do mającego wiele zalet systemu kanclerskiego. Miałaby ona także tonizujący wpływ na przebieg procesów politycznych w Polsce, w których niestety często emocje przeważają nad racjami.

Powaga aktualnej sytuacji w skali nie tylko naszego kraju, ale także całego świata, powinna skłonić polską klasę polityczną do wzniesienia się ponad wszelkie partykularne interesy i do przeprowadzenia śmiałych zmian ustrojowych, korzystnych dla Polski w długim horyzoncie czasowym. W warunkach obecnej pandemii przekonanie opinii publicznej do słuszności stosownych zmian w Konstytucji wydaje się stosunkowo łatwe.

Łączę wyrazy szacunku

dr Janusz Jaworski
em. wykładowca Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie
www.jaworski.ceti.pl

Kraków, 11 kwietnia 2020 r.